

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานีในบทนี้ กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์

1.1) เพื่อศึกษาระดับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การนิเทศการสอนของผู้บริหาร การสร้างขวัญในการทำงาน พฤติกรรมการสอนของครู และคุณภาพนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

1.2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร การนิเทศการสอนของผู้บริหาร การสร้างขวัญในการทำงาน และพฤติกรรมการสอนของครู กับคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี

รูปแบบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในรูปแบบของความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ดังนี้

1. ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการนิเทศการสอนของผู้บริหารและการสร้างขวัญในการทำงาน
2. การนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างขวัญในการทำงานและพฤติกรรมการสอนของครู
3. การสร้างขวัญในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู
4. พฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียน
5. การนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพนักเรียนผ่านพฤติกรรมการสอนของครู

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ที่ได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2545 – 2546 จำนวน 113 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 5 ตอน และตอนที่ 1 – ตอนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ส่วนตอนที่ 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ และได้นำไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร จำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .950

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการสร้างขวัญในการทำงาน จำนวน 14 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .893

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับการนิเทศการสอนของผู้บริหาร จำนวน 19 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .972

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครู จำนวน 18 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .938

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน จำนวน 7 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .672

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 113 ฉบับ โดยการส่งผ่านศูนย์เครือข่ายคุณภาพในแต่ละศูนย์ และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนนำไปตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window และ LISREL VERSION 8.30

5. สถิติที่ใช้ตรวจสอบความตรงของโมเดล (Validation of the model) เป็นค่าสถิติที่ใช้วัดระดับความกลมกลืน (Goodness of fit Measures) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดล สมมุติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าสูงมาก แสดงว่า โมเดลสมมุติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์มีค่าต่ำมาก ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าไร และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า โมเดลสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness-of-Fit-Index : GFI) ดัชนี GFI มีค่าอยู่ระหว่าง 0 และ 1 ถ้าค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าโมเดลสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดัชนี GFI ควรจะมีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป

3) ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (Root of Mean Square Residuals : RMR) เป็นดัชนีที่ใช้เปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลสองโมเดล เฉพาะกรณีที่เป็นการเปรียบเทียบโดยใช้ข้อมูลชุดเดียวกัน ค่าดัชนีของ RMR ยิ่งเข้าใกล้ 0 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีสาระสำคัญสรุปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี คือ ปัจจัยด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการนิเทศการสอนของผู้บริหาร ปัจจัยด้านการสร้างขวัญในการทำงานโดยภาพรวม ผู้บริหารมีพฤติกรรมแสดงออกอยู่ในระดับมาก และปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณภาพนักเรียนส่วนใหญ่ผลการประเมินได้มาตรฐานในระดับดี เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า

1.1) สภาพปัจจัยด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทางด้านวิชาการเช่นการจัดอบรมเข้าค่ายการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ข้อการเป็นผู้นำในการทำผลงานทางวิชาการ เช่น การทำวิจัย เขียนบทความทางวิชาการ เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ข้อการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งชมรมทางวิชาการเพื่อจัดกิจกรรมและเผยแพร่ผลงานทางด้านวิชาการ อยู่ในระดับปานกลาง ให้บริการวิชาการแก่ชุมชน เช่น จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้บริการ

ห้องสมุด เป็นต้นอยู่ในระดับปานกลางและการมีผลงานทางวิชาการได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับอยู่ในระดับปานกลาง

1.2) สภาพปัจจัยด้านการนิเทศการสอนของผู้บริหาร พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติงานการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อการศึกษาทดลองใช้ในการนิเทศการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบคลินิก เป็นต้น อยู่ในระดับปานกลาง ข้อการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสอนใหม่ ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ข้อสังเกตการสอนของครูเพื่อวิเคราะห์เทคนิควิธีการสอนของครู อยู่ในระดับปานกลาง ข้อประเมินผลการใช้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สื่อและให้คำแนะนำว่าควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร อยู่ในระดับปานกลาง

1.3) สภาพปัจจัยด้านการสร้างขวัญในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการสร้างขวัญในการทำงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

1.4) สภาพปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู พบว่า โดยภาพรวมครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นข้อครูใช้วัสดุท้องถิ่นในการผลิตและข้อครูมีการทดลองประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชิ้นด้วยการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง

1.5) สภาพปัจจัยด้านคุณภาพนักเรียน พบว่าโดยภาพรวมผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับดี เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับดี ยกเว้นข้อผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์และมีวิจารณ์ญานมีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ข้อผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร และข้อผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า ผลการประเมินได้มาตรฐานคุณภาพในระดับพอใช้

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามสมมุติฐานการวิจัย ได้ผลดังนี้

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามสมมุติฐานไม่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อทำการปรับรูปแบบจนได้รูปแบบที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่าคุณภาพนักเรียนได้รับอิทธิพลโดยตรงจากตัวแปรเชิงสาเหตุ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การนิเทศการสอนของผู้บริหาร

พฤติกรรมการสอนของครู โดยตัวแปรเชิงสาเหตุในรูปแบบสามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิภาพในการพยากรณ์ได้ร้อยละ 46

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยพบว่า

1.1) ปัจจัยด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิยะดา รัตนเพชร (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอไม้แก่น มีคุณลักษณะ พฤติกรรมการบริหารและความเป็นผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับดี และเกื้อกูล แสงพริ้ง (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 12 โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในหมวด 7 มาตรา 52 กำหนดว่าให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำหนดและประสานให้สถาบันที่มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และมีการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้มีการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการศึกษา ทั้งผู้บริหาร คณาจารย์ให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นภารกิจหลักของโรงเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารเองยังเห็นถึงความสำคัญต่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป ดังเช่น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547 : 37) ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารมีส่วนในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยผู้บริหารจะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการและครูผู้สอนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะเป็น

ผู้ปฏิบัติการ โดยตรงที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข รู้จักคิดและสามารถปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้

ส่วนการมีผลงานทางวิชาการที่ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการทำผลงานทางวิชาการในแต่ละเรื่องไม่ว่าจะเป็นงานวิจัย บทความทางวิชาการล้วนแล้วต้องใช้เวลาในการสืบค้นข้อมูลและต้องใช้ทักษะในหลายด้าน นอกจากนี้จะต้องใช้เวลาในการดำเนินการมากพอสมควรจึงทำให้จำนวนผลงานทางวิชาการของผู้บริหารมีค่อนข้างน้อย ประการต่อมาผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการทำผลงานทางวิชาการเป็นเรื่องสำคัญรองลงมาถ้าเทียบกับการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยเฉพาะนักเรียนในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น ป.3 , ป.6 , ม.3 ของนักเรียนปีการศึกษา 2548 พบว่า คุณภาพทางการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยค่อนข้างต่ำเกือบทุกวิชาเมื่อเปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2546 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 , 2541 : 7) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับให้ได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหาร คณะครูที่เกี่ยวข้องจึงต้องเร่งดำเนินการวางแผนการบริหารจัดการในโรงเรียนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าวเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียนต่อไป

1.2) ปัจจัยด้านการนิเทศการสอนของผู้บริหารในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี โดยภาพรวมมีการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี สีนภา (2535 : บทคัดย่อ) พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาทั้งในโรงเรียนที่กั้นดาร์และไม่กั้นดาร์ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี มีการปฏิบัติการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก วิไล ยูรวงศ์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานการนิเทศการสอนด้านการใช้หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การใช้และผลิตสื่อวัสดุอุปกรณ์การสอนและการจัดกิจกรรมนักเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติมากกว่าร้อยละ 60 นอกจากนี้ เกษม พุ่งกิตติกุล (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่า การปฏิบัติการนิเทศการสอน มีส่วนส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง โดยสนับสนุนให้ลาศึกษาต่อหรือเข้าร่วมประชุมอบรมในงานหรือโอกาสต่าง ๆ และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนให้เด็กมีความภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณีอันงดงามของท้องถิ่นโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

การที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารเห็นว่าการดำเนินงานเรื่องการนิเทศการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อติดตามและควบคุมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของ

นักเรียนอย่างแท้จริงดังที่พจนันปริชา คามี (2538 : 25 อ้างถึงใน กอบแก้ว ภูมเรศ, 2544 : 40) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการนิเทศการสอนว่า ผู้บริหารจะต้องช่วยเหลือครูเกี่ยวกับงานสอน เป็นผู้ประสานงานในทุก ๆ เรื่อง สามารถให้คำปรึกษาแนะนำและชี้แจงหรือชี้แหล่งวิชาการที่เหมาะสมแก่ครู ส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพของครูให้ก้าวหน้า ประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งหมด เพื่อหาช่องทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนใหญ่จะดำเนินงานการนิเทศการสอนในรูปแบบโครงการซึ่งบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อความสะดวกต่อการจัดสรรงบประมาณในแต่ละปีการศึกษาและเกิดความคล่องตัวต่อการดำเนินงานการนิเทศการสอนอีกด้วย

ส่วนการศึกษาทดลองใช้การนิเทศการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบคลินิกมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมงคล อินทนา (2537 : บทคัดย่อ) พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการนิเทศการสอนของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ คือ ขาดงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีความรู้ทักษะและไม่มีเวลาในการสร้างสื่อ ผู้บริหารเลยเสนอว่าควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ มีการอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศและมีการปรับปรุงระบบการใช้สื่อ บุญส่ง ลอยสุวรรณ (2537 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าระดับทักษะการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านเทคนิควิธีนิเทศ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอนอย่างแท้จริง การดำเนินการนิเทศการสอนยังดำเนินการในรูปแบบเดิม ๆ ประกอบกับผู้บริหารเห็นว่าการนิเทศการสอนที่ดำเนินการอยู่นั้น ผลลัพธ์ที่ได้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ จึงยังไม่คิดที่จะแสวงหาการนิเทศการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ มาใช้ในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รัตนา ถินขาว (2533 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่าพฤติกรรมการสอนระหว่างครูที่ได้รับการนิเทศภายในแบบคลินิกกับครูที่ได้รับการนิเทศภายในแบบปกติ หลังการได้รับการนิเทศในแต่ละวิธีไม่แตกต่างกันและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่แตกต่างกันด้วย

1.3) ปัจจัยด้านการสร้างขวัญในการทำงานในโรงเรียนสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี โดยภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนมีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของประสิทธิ์ แก้วสมศรี (2533 : บทคัดย่อ) พบว่าระดับขวัญของครูอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โดยส่วนรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ปัจจัยที่ครูอาจารย์มี

ระดับขวัญสูงสุดคือ ผลประโยชน์ตอบแทนรองลงมา ได้แก่ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน ความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน สภาพในการทำงาน ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในการทำงานและพฤติกรรมของผู้บริหารและนิสิต ยศกิจ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องขวัญของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าขวัญของครูในด้านความพึงพอใจในงานและความมีสัมพันธภาพอยู่ในระดับสูง

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าขวัญในการทำงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจูงใจให้เกิดความกระตือรือร้นและมีความตั้งใจในการทำงานมากขึ้น โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถและความถนัดของบุคลากรแต่ละคน ประกอบกับให้ทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับความคิดเห็นของทุกฝ่ายซึ่งทฤษฎี x ทฤษฎี y ของแมกเกรเกอร์ (McGregor) ได้อธิบายไว้ว่าการที่ผู้บริหารรู้จักให้แรงจูงใจที่เหมาะสมย่อมจะทำให้บุคลากรเกิดความพยายามและมีความรู้สึกถึงความสำเร็จขององค์กรคือความสำเร็จของตนเองด้วย (ไพฑูริ เจริญพันธุ์วงศ์, 2540 : 41)

ส่วนการจัดสวัสดิการให้ตามความเหมาะสม เช่น กองทุนสวัสดิการครู เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารเห็นว่ามืองค์กรที่ให้บริการและความช่วยเหลือแก่ครูอาจารย์เกี่ยวกับสภาพคล่องทางการเงิน คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ครู นอกจากนี้รัฐบาลยังมีนโยบายแก้ปัญหาหนี้สินครู โดยเป็นความรับผิดชอบของธนาคารออมสิน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีการจัดสวัสดิการอื่นเพิ่มเติมค่อนข้างน้อย

1.4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี พบว่าโดยภาพรวมครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกวิท ลือกิจนา (2538 : บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมการสอนคณิตศาสตร์ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุง อยู่ในระดับมาก สุวิทย์ มุกดาภิรมย์ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่าครูมีพฤติกรรมการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน ช้้นสอน และสรุปเนื้อหาหลังการสอนอยู่ในระดับดี

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนได้รับการพัฒนาโดยผ่านการอบรม สัมมนา การศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถและมีความชำนาญในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น อีกทั้งครูผู้สอนเห็นว่าจะต้องพัฒนางานสอนตลอดเวลาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ส่วนการทดลองประสิทธิภาพของสื่อแต่ละชิ้นด้วยการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของสาริพร ช่วยแทน (2542 : 124) พบว่า การประเมินผลการใช้สื่อการสอนและการศึกษาค้นคว้าและผลิตสื่ออยู่เสมอ ครูมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนให้ความสำคัญในเรื่องการหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนค่อนข้างน้อยและยังขาดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อการสอน การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอน ซึ่งผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดควรจะต้องจัดให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับสื่อการสอนและนวัตกรรมโดยมีเนื้อหาตั้งแต่การเลือกสื่อการสอน ไปจนถึงการประเมินผลและปรับปรุงสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างมาก ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 250) ได้อธิบายไว้ว่า สื่อการสอนสร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรม ได้รับความสนใจและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับนักเรียน อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

1.5) ปัจจัยด้านคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี พบว่าโดยภาพรวมได้รับผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2549 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 182 โรงเรียน พบว่าสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 46.10 เมื่อจำแนกเป็นรายมาตรฐาน พบว่า สถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 83.33 ซึ่งมีค่าสูงสุด และสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 9.09 ซึ่งมีค่าต่ำสุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1, 2549 : 6)

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียน บุคลากรในโรงเรียน นอกจากนั้นสาธารณสุขจังหวัดได้ดำเนินการประเมินโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวเพื่อยืนยันสภาพจริงของโรงเรียนว่าควรจะได้รับผลการประเมินในระดับทอง ระดับเงินหรือระดับทองแดงจึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ประการต่อมาผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าหากสุขภาพกายและสุขภาพจิตของนักเรียนดีซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในขั้นพื้นฐานย่อมจะทำให้ง่ายต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนให้เป็นที่ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ของสังคมต่อไปในอนาคต

ส่วนมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และมี วิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สอดคล้องกับผล การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2549 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1 จำนวน 182 โรงเรียน พบว่าสถานศึกษาที่ได้รับผลการประเมินมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 12.88 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1, 2549 : 6)

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีการโยกย้ายบ่อยครั้งทั้งใน เขตและนอกเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ทำให้ โรงเรียนขาดแคลนครูในสาขาวิชาต่าง ๆ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งภาครัฐและเอกชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 1, 2549 : 8) นอกจากนี้ครูอัตราจ้างทดแทนอัตรากำลังที่ขอย้ายและครูที่ได้รับการบรรจุใหม่ยังขาด ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน จากเหตุดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อนักเรียนอย่าง หลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องรีบดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วนในการพัฒนา ครูผู้สอน เพราะครูมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ดังที่กัญนิกา พรหมณ์พิทักษ์ (2549 : 70) ได้อธิบายไว้ว่าครูเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาและจูงใจให้ผู้เรียนเกิด การเปลี่ยนแปลงสามารถเรียนรู้ได้ตามความคาดหวัง ครูจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและมุ่งเน้นให้ นักเรียนได้ปฏิบัติจริง แสวงหาความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ใน ขณะเดียวกันผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้ใช้กระบวนการคิดทางปัญญา มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ ใช้กระบวนการทางสังคม มีส่วนร่วมในการเรียนและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้

2. การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี พบว่า

2.1) ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการนิเทศ การสอนและการสร้างขวัญในการทำงานผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน ผู้วิจัยจะ อภิปรายทีละประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อ การนิเทศการสอนของผู้บริหารซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย บุญบันดาล (2538 : บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการด้าน การนิเทศภายในและงานวิจัยของเขาวลัทธิ สว่างสร้อย (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าความเป็นผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานวิชาการของ ผู้บริหาร โรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารจะดำเนินการนิเทศการสอนอย่าง

สม่ำเสมอและมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือการนิเทศ เจตคติของผู้รับการนิเทศ แม้กระทั่งความมั่นใจของผู้นิเทศ โดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศการสอนของผู้บริหารซึ่งการนิเทศการสอนเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องเป็นบุคคลต้นแบบในเรื่องความเป็นผู้นำทางวิชาการ ดังที่เบลค (Blac 1981 : 30) อ้างถึงใน พิษณุกร อิงคามระชร 2532:25) ได้อธิบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้นำทางวิชาการไว้ว่าผู้บริหารมีหน้าที่ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศในการวิจัยและงานวิชาการที่มีคุณภาพสูง และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร

ประเด็นที่สอง ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างขวัญในการทำงาน ดังเช่นงานวิจัยของ เผ่า วัชรเมฆขลา (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนสามารถพยากรณ์ขวัญและกำลังใจของครูได้ร้อยละ 55 และ วิยะดา รัตนเพชร (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจของครู อีกทั้งงานวิจัยของ สุทิน ฉิ่งทองคำ (2541 : บทคัดย่อ) ยังพบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของหัวหน้าหมวดวิชาการ นิเทศการสอนยังส่งผลต่อขวัญในการทำงานของครู จากผลการวิจัยดังกล่าวอาจเป็นเพราะว่าในโรงเรียนหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดยเฉพาะผู้บริหารกับครูต่างก็มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างอำนวยความสะดวกให้แก่กัน หากผู้บริหารมีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีความยุติธรรม และมีความรู้ความสามารถในการบริหารงานย่อมส่งผลดีต่อขวัญในการทำงานของครูเป็นอย่างยิ่ง

2.2) การนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างขวัญในการทำงานและพฤติกรรมการสอนของครู ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน โดยผู้วิจัยจะขออภิปรายผลที่ละประเด็นได้ดังนี้

ประเด็นแรกการนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการสร้างขวัญในการทำงานซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมร ทองน้อย (2538 : บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนแบบยึดบุคคลเป็นหลักด้วยการจัดทำโครงการและแผนงานวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูและบรรณรัตน์ พันทรจิต (2541 : บทคัดย่อ) พบว่าการตอบสนองความต้องการการนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตและนอกเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกมีความพึงพอใจในการตอบสนองความต้องการการนิเทศการสอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการนิเทศการสอนแต่ละครั้งผู้บริหารจะต้องพบปะครูผู้สอนเพื่อให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน มีการวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของครูแต่ละคน แล้วรายงานสรุปผลให้ครูรับทราบซึ่งครูแต่ละคนย่อมมีจุดเด่นจุดด้อยที่แตกต่างกัน เมื่อผู้บริหารค้นพบจุดเด่นของครูย่อมต้องให้คำยกย่องชมเชย โดยวิธีการใดๆก็ตามซึ่งเป็นเรื่องปกติที่จะทำให้ผู้ได้รับเกียรตินั้นรู้สึกภาคภูมิใจและมีขวัญในการทำงานต่อไปดังที่สังัด อุทรานันท์ (2530 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า “จุดมุ่งหมายในการนิเทศการสอนเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจเพราะเป็นการสร้างความมั่นใจและความสบายใจในการทำงานและเพื่อพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน”

ประเด็นที่สอง การนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรม การสอนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจูโร ชูร์กซ์ (2539 : บทคัดย่อ) พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับพฤติกรรมการสอนของครู โรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการสอนซ่อมเสริม โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประโยชน์ เจริญยุทธ (2541 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้บริหารโรงเรียน คณะครูเห็นว่ากิจกรรมการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติจริงเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคคลและการพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้งเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนตรงต่อความต้องการของคณะครูมากที่สุด คือ กิจกรรมการเยี่ยมชั้นเรียน รองลงมาคือกิจกรรมการระดมความคิด การสนทนาทางวิชาการ การประชุมการปฏิบัติการและการประชุมก่อนเปิดเรียนตามลำดับ และสมดี เพียงการค้า (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนของครู นอกจากนี้ผลงานวิจัยของรัตนาดินขาว (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า พฤติกรรมการสอนและเจตคติต่อการนิเทศการสอนของครูผู้สอน ซึ่งได้รับการนิเทศแบบคลินิกเพิ่มขึ้นหลังได้รับการนิเทศ ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการนิเทศการสอนเป็นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ว่ามีระบบทั้งในเรื่องเทคนิคการสอน การวัดผลประเมินผล การผลิตสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น ซึ่งสุทฤษฎี ศรีไสย์ (ม.ป.ป. : 6) ได้อธิบายไว้ว่าการนิเทศช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตัวเอง กระตุ้นครูให้ให้มีการวางแผนและช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อปรับปรุงการสอนของตน สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้ครูทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์และมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานทุกด้าน

2.3) การสร้างขวัญในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการสอนของครู ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานดังเช่นงานวิจัยของวิทยา เกื้อดวง (2542 : บทคัดย่อ) พบว่า ด้านการสร้างขวัญและกำลังใจ ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ให้ครูมีโอกาสได้แสดงความรู้ความสามารถ ให้การยกย่องชมเชยครูช่วยสนับสนุนการได้รับรางวัลดีเด่นเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ 70.00, 62.22 และ 61.67ตามลำดับ นั้นย่อมหมายถึงว่าการที่ครูจะได้รับรางวัลดีเด่นได้นั้นจะต้องมีพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพต่อไป ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าบุคคลจะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้นั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ความรับผิดชอบ แรงจูงใจในการทำงาน ความศรัทธาในอาชีพ และขวัญในการทำงานเป็นปัจจัยหนึ่งในหลายปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น ดังเช่นปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (ม.ป.ป. : 115) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need) ในลำดับที่ 4 ว่ามนุษย์มีความต้องการการยกย่องนับถือซึ่งเป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตน หากผู้บริหารมีความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ให้ความสำคัญต่อการสร้างขวัญในการทำงานแก่ครูผู้สอนย่อมจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนเป็นอย่างยิ่งทั้งงานสอนและงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

2.4) พฤติกรรมการสอนมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียนผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกานดา พงศ์ทิพย์พนัส (2541 : บทคัดย่อ) พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์และคุณภาพการสอนของครู เช่นเดียวกับสายสุนีย์ สว่างทรัพย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 12 พบว่าตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือ คุณภาพการสอนของครู อีกทั้งงานวิจัยของ สาริพร ช่วยแทน (2542 : บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน พฤติกรรมการสอนของครู บรรยากาศในโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับความสามารถในกลุ่มทักษะภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นอกจากนี้งานวิจัยของศักดิ์ชาย ชูศรี โฉม (2535: บทคัดย่อ) พบว่าพฤติกรรมสอนคณิตศาสตร์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยที่ปรากฏนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูเป็นผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนรู้อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่ ھرรรษา นิลวิเชียร (2548 : 8) ได้อธิบายเกี่ยวกับบทบาทของครูผู้สอนว่าครูจะต้องมีการเตรียมตัวเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะสอน สื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ต้องการให้นักเรียนเกิด

การเรียนรู้ และการประเมินผลเพื่อประเมินให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ หากครูมีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบดำเนินกิจกรรมอย่างครบถ้วนกระบวนการพร้อมกับการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงย่อมจะส่งผลดีต่อนักเรียนอย่างแน่นอน

2.5) การนิเทศการสอนของผู้บริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียนและมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพนักเรียนผ่านการนิเทศการสอนของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของต่อพงษ์ สำราญคง (2531 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อคุณภาพนักเรียน พบว่าความสามารถในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียนส่งผลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียน อีกทั้งงานวิจัยของอรณรินทร์ สุนทรสถิตย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธร จังหวัดนครปฐม พบว่าพัฒนาการของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลสุธีธรมีคะแนนร้อยละและค่าเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นในการวัดผลและประเมินผลแต่ละครั้งและความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนประกอบการนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อนของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนั้นจากการประมวลความคิดเห็นของนักเรียน โดยการให้เขียนบรรยายความรู้สึกความคิดเห็นพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครู นอกจากนั้นพัฒนาการของครูผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ด้านความรู้ที่ได้รับ การนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติ นอกจากนี้ประทับใจ แสงเปี่ยมสุข (2540 : บทคัดย่อ) พบว่าการพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการนิเทศแบบแผ่สาขาโดยวิธีพัฒนานวัตกรรม ครูมีความกระตือรือร้นต่อการศึกษาค้นคว้าด้านนวัตกรรมเพื่อนำมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนการเรียนการสอนภาษาไทยมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้นและนักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนมากขึ้นและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการนิเทศการสอนของผู้บริหารเป็นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบโดยใช้วิธีร่วมคิดร่วมทำจากหลาย ๆ ฝ่ายผู้บริหารมีหน้าที่วางแผนร่วมกับคณะครูและสนับสนุนข้อมูลต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นอกจากการนิเทศการสอนของผู้บริหารทำให้ครูได้รับการพัฒนาแล้ว นักเรียนเองก็มีความรู้สึกว่าผู้บริหารให้การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ด้านผู้บริหาร

1.1.1) ควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้บริหารมืออาชีพต่อไป

1.1.2) ผู้บริหารควรจะศึกษาและทำการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศหลาย ๆ รูปแบบเพื่อเลือกรูปแบบการนิเทศที่ดีที่สุดและนำมาปรับใช้ในโรงเรียน

1.1.3) จัดตั้งกองทุนสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ครูประจำโรงเรียน กองทุนเพื่อนครู เป็นต้น โดยวิธีระดมทุนจากภายในและภายนอกโรงเรียน

1.1.4) มีการนิเทศการสอนเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพและมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

1.1.5) ร่วมกับคณะครูในการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาระบวนการคิดของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และมีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์

1.1.6) ต้องดำเนินการนิเทศการสอนให้เป็นกิจวัตร เพื่อพัฒนาครูให้เกิดความมั่นใจและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนต่อไป

1.2) ด้านครูผู้สอน

1.2.1) ครูควรให้ความสำคัญต่องานสอนทุกชั้นตอนตั้งแต่การเตรียมการสอน ดำเนินการสอน การวัดผลและประเมินผลจะต้องมีความสอดคล้องกันและคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

1.2.2) ครูควรผลิตสื่อที่ใช้จากวัสดุท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นการประหยัดงบประมาณได้อีกทางหนึ่ง

1.2.3) ในการผลิตสื่อการสอนควรจะมีการทดสอบประสิทธิภาพและทดลองก่อนนำไปใช้จริงเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการใช้สื่อการสอนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการทำวิจัยในลักษณะนี้โดยค้นหาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับนักเรียน ปัจจัยเกี่ยวกับผู้ปกครอง สถานการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

2.2) ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพนักเรียนในเขต

การศึกษาอื่นที่อยู่ใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ว่าจะแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

2.3) ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เช่น เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา เป็นต้น

2.4) ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการนิเทศการสอนของผู้บริหาร เช่น ประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิการศึกษา ทักษะด้านการบริหาร บรรยากาศในโรงเรียน เป็นต้น